

Synthesedocument seminarie over OLB en overgang naar arbeidsmarkt

1 Situering

Het intern seminarie “Hoe OLB versterken voor leerlingen die willen doorstromen naar de arbeidsmarkt?” vond plaats op 14 februari 2017. Het doel van dit seminarie was om informatie en reflecties te verzamelen als eerste stap in de voorbereiding van een advies over deze thematiek.

Aan de hand van een aantal plenaire sessies werd vanuit een beleidsperspectief naar het thema gekeken. Volgende toelichtingen kwamen aan bod:

1. Van school naar werk: hoe jongeren begeleid (willen) worden en loopbaancompetenties ontwikkelen - Heidi Knipprath, onderzoeksexpert HIVA, KU Leuven
2. Op weg naar werk. Jongeren aan het woord over hun traject van schoolbank naar werkvloer - Sara De Potter, beleidsmedewerker De Ambrassade
3. (Leer)loopbaanbegeleiding voor loopbaanzekerheid - Els Van de Walle & Veerle Van Damme, strategisch accountmanagers VDAB
4. Arbeidsmarktinformatie voor keuzebegeleiding - Stephanie Devisscher, senior consultant wes research & strategy

Aan elke spreker werd gevraagd om vanuit de eigen invalshoek een antwoord te formuleren op volgende vragen:

- Waar liggen de noden en/of opportuniteiten om OLB te versterken voor leerlingen die willen doorstromen naar arbeidsmarkt?
- Wat zijn aandachtspunten?

Na elke toelichting was er een gesprek tussen de deelnemers en de spreker. De deelnemers gaven hierin aan wat zij interessante informatie vonden en zeker uit de toelichting meenemen en wat nog om verder debat vraagt. Zo werd zo veel mogelijk suggesties, bedenkingen e.d. verzameld met het oog op het toekomstige advies. Voorliggend document vat de elementen uit deze gesprekken samen.

2 Verslag inbreng leden

Hieronder wordt de **inbreng van de leden** tijdens het seminarie **op een puntsgewijze manier samengevat**. Deze inbreng wordt geordend volgens verschillende invalshoeken: leerlingen, leraren/begeleiders, ouders, school, externe partners en macroniveau.

2.1 Leerlingen

- Loopbaanleren i.f.v. studiekeuze en beroepsoriëntering

Het is belangrijk om leerlingen keuzebekwaam te maken: interesses kunnen veranderen.

Leerlingen moeten proeven van verschillende zaken en moeten vóór de derde graad in contact gebracht worden met de arbeidsmarkt

Wat is de invloed van vrienden? Volgens Heidi Knipprath geven leerlingen niet vaak aan dat deze invloed sterk is. Het is dan ook nodig om met leerlingen in gesprek te gaan over hun keuze en hierbij stil te staan bij het effect dat hun vrienden hierop hebben. In welke mate is hun keuze daadwerkelijk hun eigen keuze?

Leerlingen kiezen vaak voor de dichtstbijzijnde school. Dit bepaalt ook mee hun verdere keuzes. Moet er geen gesprek komen bij de inschrijving in een school?

Er moet aanvaard worden dat een jongere nog niet in staat is om te kiezen, ook nog niet op 20 of 25 jaar. Dit werpt een ander perspectief.

De manier waarop het keuzegesprek verloopt, is erg belangrijk.

Het is belangrijk dat ingezet wordt op leren keuzes maken.

➤ informatie als werkzoekende (rechten en plichten)

Het is belangrijk dat jongeren hun rechten en plichten kennen. Zou het niet goed zijn om “werknemerschap” in te voeren in het onderwijs, zoals “ondernemerschap”? Dit is relevant voor elke leerling, ook zij die doorstroom naar het hoger onderwijs beogen.

Er is een groep van jongeren die VDAB niet bereikt. Zij moeten uiteraard zelf ook hun verantwoordelijkheid opnemen. Jongeren moeten echter wel goed geïnformeerd zijn over de mogelijkheden. Het is een kwestie van alle informatie bij iedereen te krijgen. Hoe dekkend is het bereik van VDAB?

➤ Nood aan informatie

Er is behoefte aan objectieve informatie. Onderwijskiezer bestaat. De verbinding met VDAB moet nog geautomatiseerd worden, maar dit komt wel. Het is relevant om de informatie op de onderwijskiezer uit te breiden met informatie over RVA, vakbonden e.d.

Er is heel wat informatie en tools. Misschien kunnen ze wel beter ontsloten worden.

De hogergeschoolde groep van leerlingen wordt vaak vergeten. Ook zij hebben nood aan arbeidsmarktinformatie in de brede betekenis.

Er zijn heel wat digitale tools, maar meer en meer jongeren vragen ook persoonlijke en fysieke begeleiding.

2.2 Leraren en begeleiders

➤ Ondersteunen van leerloopbaanleren

Training in gespreksvoering (door leraren, mentoren, clb-medewerkers) is belangrijk. Hierbij mag niet de fout gemaakt worden dat een eenmalige training soelaas zal bieden. Het vergt continue aandacht in de loopbaan van de betrokken begeleiders. Dit is niet evident.

Vaak wordt loopbaanbegeleiding foutief vertaald als oriëntering en het feit dat er moet gestuurd worden. Bij oriëntering komt de assessmentvisie naar boven. Blijven we de coachende houding ondersteunen, of gaan we meer naar een assessment aanpak? Dit is een spanningsveld.

Informatie is erg belangrijk. Een kritiek punt bij loopbaanbegeleiders is kennis van de arbeidsmarkt. Ondertussen is er wel een goede samenwerking met VDAB en onderwijskiezer.

De eerste verantwoordelijkheid voor OLB ligt bij scholen. Het staat echter niet uitdrukkelijk in het beroepsprofiel van de leraar of de basiscompetenties. Worden leraren wel voldoende voorbereid om deze taak op te nemen?

2.3 Ouders

Voor ouders is het beroeps- en keuzeprocess heel stresserend. Dit vraagt de nodige aandacht. Het is belangrijk dat ook zij de nodige toegang hebben tot alle informatie.

Jongeren zijn niet altijd vrij in de keuze die ze maken. Het is belangrijk om ook de mensen die hen omringen (bijv. ouders) te betrekken en hen voor de verantwoordelijkheid plaatsen.

2.4 School

➤ leerlijn

Een leerlijn uitzetten over het ganse leerplichtonderwijs zou een mooi initiatief zijn. Dit moet ook in een ontwikkelingspsychologisch perspectief gezet worden. Dan gaat het bijv. om de vraag op welk moment met welke informatie naar leerlingen moet worden gegaan. Maar het zit ook in dagelijkse dingen rond keuzes maken, laten kennismaken met enzovoort. Het moet voldoende ruim worden getrokken.

In Nederland is er een lob-vak. Hier is kritiek op: zo wordt het te geformaliseerd. De aandacht voor loopbaanbegeleiding moet eerder procesmatig ingevuld worden dan gegroepeerd in 1 vak.

➤ benoemen verantwoordelijkheden

Er zijn verschillende actoren (clb, school, leraren). Iemand moet de verantwoordelijkheid opnemen. Dit is in andere landen veel duidelijker geregeld. Het is zowel een sterkte als een zwakte dat OLB verloopt in een samenwerking tussen school en clb. Het is echter zeer duidelijk dat de opdracht scherper ergens verankerd moet worden.

Er is een decreet leerlingenbegeleiding op komst. Daarin zal de school de verantwoordelijkheid hebben om een minimum aanbod te hebben voor fase 0 en 1 voor de vier begeleidingsdomeinen, waaronder OLB. Dit kan een mogelijke trigger zijn om scholen sterker te sensibiliseren.

➤ incentives

Er is geen enkele incentive (geld) om het te doen.

Door een gebrek aan middelen is er geen update van de methodiek in arbeidsmarktgerichte opleidingen. De vraag naar middelen is zeer terecht.

- verschillen tussen scholen

De aandacht voor OLB is de laatste jaren sterk toegenomen. Maar de snelheden tussen scholen zijn erg verschillend.

Hoe kan ervoor gezorgd worden dat goede praktijken niet beperkt blijven tot pilootscholen?

- het advies moet zeker ook aandacht besteden aan onderwijs voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

2.5 Externe partners

Partnerschap tussen onderwijs en VDAB is belangrijk. Op hun beurt kan VDAB ook verder doorgaan in samenwerking met partners die aanleunen bij jeugdwerk om zo hun bereik te vergroten. In het advies kunnen specifieke aandachtspunten voor de samenwerking met VDAB geformuleerd worden.

Als een school veel investeert in OLB, dan is het ook belangrijk dat er een naadloze overgang gebeurt naar VDAB en dienstverlening.

VDAB vindt het belangrijk om bestaande data meer ter beschikking te stellen. Zo kunnen onderwijspartners hierin meer wegwijs gemaakt worden. Er kan echter een spanning zijn tussen statistieken en het talentenverhaal. Denk bijv. aan het percentage tewerkstelling in een regio. Hoe dit overstijgen?

2.6 Macroniveau

Er moet zeker ook aandacht zijn voor de invloed van structuren/de maatschappij. Denk bijv. aan de sociaal-economische achtergronden van leerlingen.

In de hervorming van het secundair onderwijs wordt op heel wat punten verwezen naar de noodzaak om OLB te versterken. Alleen ontbreken de concrete aanknopingspunten hiervoor.

Het systeem zou zo moeten zijn dat leerlingen, zeker in arbeidsmarktdeel, niet zo snel moeten kiezen. Onder druk van de arbeidsmarktactoren gebeurt dit nu vrij snel. Er moet werk gemaakt worden van leerlingen die het nog niet weten. In het buitenland gebeurt het anders.

De plannen over het aanbod van het secundair onderwijs bevat een aantal hiaten. Er is een grote groep van leerlingen die niet in het structuuraanbod worden meegenomen (het huidige aanbod rond leren en werken ontbreekt erin).

Er komt een nieuwe lichting sectorconvenanten aan. Een luik hierbinnen is aansluiting arbeidsmarkt. In het verleden namen sectoren aparte initiatieven. Het is echter duidelijk dat er sectoroverschrijdend moet gewerkt worden en in samenwerking met Onderwijskiezer.